

Ko e Mate Fakama'ata 'a e Palōfita ko Siosefa Sāmitá

Fakafepaki ki he Palōfitá pea mo e Siasí

ʻI Sune 1844 ne fakalalahi e tāufehi'a ki he Siasí. Ne alea'i 'e ha kakai tu'ufonua 'i Illinoisi ke tuli e Kāingalotú mei he siteití, kae fa'ufa'u ha ni'ihī kehe ke tamate'i e Palōfitá. Ko e ni'ihī 'o kinautolu ne fakafepaki fakafufū ki he Palōfitá pea mo e Siasí ko ha kāingalotu kimú'a 'o e Siasí ne hē mei he mo'oni. ʻI he 'aho 7 'o Sune 1844, ne hanga ai 'e Viliami Lao ne hoko kimú'a ko ha Tokoni Ua 'i he Kau Palesitenisi 'Uluakí mo ha kakai kehe ne hē mei he mo'oni, 'o paaki e 'uluaki fakamatalá 'i ha nusipepa ne ui ko e *Nauvoo Expositor*. Ne ngāue 'aki 'e he kau tangatá ni e nusipepá ke fakaongoongokovi 'a Siosefa Sāmita mo e kau taki kehe 'o e Siasí koe'uhi ke tafunaki e fakafepaki ki he Palōfitá pea mo e Siasí. Ne 'ilo'i 'e Siosefa Sāmita ko e pule kolo 'o Nāvuú, mo ha ni'ihī tokolahi 'o e fakataha alēlea fakakolo 'o Nāvuú 'e hanga 'e he ngaahi laukovi 'a e nusipepá 'o fakatupu ha ngaahi fetā'aki 'i he koló. Ne nau fakahā leva 'oku fakatupu 'e he nusipepá ha fakamoveuveu ki he kakai pea nau tu'utu'uni ke fakāuha e nusipepa ko e *Nauvoo Expositor*.

Ko hono Tukuakí'i Hala 'a Siosefa mo Hailamé

“Ko e ola 'o e tu'utu'uni na'e fai 'e he pulekoló mo e fakataha alēlea 'o e koló [ke fakāuha e *Nauvoo Expositor*], ko hono fakahoko 'e he kau mā'u mafai 'o Illinoisi ha ngaahi tukuakí'i loi mo ta'e 'uhinga 'o e Palōfitá, hono tokoua ko Hailamé, pea mo ha kau 'ōfisa kehe 'o e kolo ko Nāvuú ki he fakamoveuveu. Ne tu'utu'uni 'e he kōvana 'o Illinoisi, Tōmasi Footi, ke hopoi 'a e kau tangatá ni 'i Kātesí 'i Illinoisi, ko e tu'ū'anga ia 'o e 'ōfisi 'o e pulé'angá, peá ne palōmesi ange te ne malu'i kinautolu. Na'e 'ilo 'e Siosefa kapau 'e 'alu ki Kātesí, 'e tu'u fakatu'utāmaki lahi ange ia ki he'ene mo'ui koe'uhí ko e kau fakatanga na'a nau fakamanamana'i iá.

ʻI he tui 'a Siosefa mo Hailame ko kinaua pē 'oku fie mā'u 'e he kau fakatanga, na'a na mavahe leva ki he Hihifó ke malu'i 'ena mo'ui. ʻI he 'aho 23 'o Suné, na'a na kolosi ai 'i he Vaitafe Misisipi, ka 'i he kongá ki mui 'o e 'aho ko iá, ne mā'u 'e he kau tangata mei Nāvuú 'a e Palōfitá 'o fakahā ange 'e 'ohofi 'e he kau sōtiá 'a e koló 'o kapau he 'ikai ke 'alu ki he kau mā'u mafai 'i Kātesí. Na'e loto 'a e Palōfitá ke ne fai 'a e me'a ni, 'i he'ene 'amanaki ke fakalelei mo e kau 'ōfisa fakapule'angá pea mo e kau fakatanga. ʻI he 'aho 24 'o Suné, na'e fepōpoaki 'aki ai 'a Siosefa mo Hailame Sāmita mo hona ongo fāmilí peá na heka atu mo ha kau 'ōfisa 'o e kolo ko Nāvuú 'o hangatonu ki Kātesí, 'o na tukulolo fiamālie pē ki he kau 'ōfisa 'o e vahefonua 'i Kātesí he 'aho hono hokó. Hili hono tukuange 'o e ongo tautehiná 'i hano totongi malu'i 'i he tukuakí'i ne fai, na'e toe fakā'ilo loi kinaua ki he talisone ki he siteití 'o Illinoisi, pea toe puke ai kinaua, 'o tukupōpula 'i he Fale Fakapōpula Kātesí ke tali hopo. Na'e pole ai 'a 'Eletā Sione Teila mo Uiliate Lisiate, ko e ongo mēmipa pē ia 'o e Toko Hongofulu Mā Uá na'e 'ikai ngāue fakafai'ekau he taimi ko iá, ke nau kaungā ō” (*Ngaahi Akonaki 'a e Kau Palesiteni 'o e Siasí: Siosefa Sāmita* [2007], 611–12).

Fakapoongi 'i he Fale Fakapōpula Kātesí

Lolotonga e taimi 'ahó 'i he 'aho 27 'o Sune 1844, ne 'oange 'e ha tokotaha 'a'ahi ha pekenene kia Siosefa. ʻI he feinga 'a e kau fakatanga ke hū ki he loki na'e 'i ai 'a e Palōfitá mo e kau tangata kehé, ne fana'i 'a Hailame 'o mate, 'i ha'ane feinga ke malu'i e taha kotoa 'i he loki. Ne puna 'a Siosefa ki he matapaá mo ala atu 'i he tu'a matapaá ke fana'i e pekenené. Ko e fo'i mahafu pē 'e tolu mei he fo'i mahafu 'e onó na'e paá, 'o lavea ia ha ni'ihī 'o e kau fakatanga. Ne feinga e kau fakatanga ke fakahū mai 'enau me'a-faná he matapā ne ava fakakonga pē, pea feinga 'a Sione Teila ke tā 'aki hono tokotokó e ngaahi kau'i me'afaná.

ʻI he faka'au ke fakalalahi e feta'omi mai he matapaá, ne feinga leva 'a Sione Teila ke hola mei he loki 'i ha matapā si'ata. ʻI he'ene feinga ke puna he matapā si'atá, na'e fana'i ia 'i he alangá mei he matapaá pea toe fana'i ia 'e ha taha mei tu'a. Na'a ne tō ki he falikí, pea lolotonga 'ene feinga ke a'u ki he lalo mohenga ofi ki he matapā si'atá, na'a ne lavea lahi mei ha toe fo'i fana kehe 'e tolu. ʻI he taimi ko ia ne fakahū mai ai e ngaahi me'afaná 'i he matapaá, ne kamata ke tā 'aki kinautolu 'e Uiliate Lisiate 'aki ha tokotoko.

Ne fakakaukau 'a Siosefa Sāmita ke hola he matapā si'ata tatau. ʻI he hokohoko atu e feinga 'a Uiliate Lisiate ke kalofi e kau fakatanga he matapaá, ne puna e Palōfitá ia ki he matapā si'ata ne avá. ʻI he'ene fai iá, ne tau ha ngaahi fo'i mahafu 'iate ia mei loto mo tu'a 'o e fale fakapōpula. Na'a ne tō kitu'a mei he matapā si'atá mo kaila, “E 'Eiki, 'e hoku 'Otuá!” pea tō leva ki lalo ki he kelekelé. Na'e fe'ohofi kitu'a e kau fakatanga na'e 'i loto he fale fakapōpula ke fakapapau'i kuo mate 'a Siosefa. Neongo ne 'ikai ke 'i ai ha kāingalotu 'o e Siasí ne 'alu ki Kātesí, ka na'e hola e kau fakatanga he kaila 'a ha taha 'o pehē, “Ko e kau Māmongá 'eni!”

Ko e Ngaahi Fakalāngilangi ki he Palōfita ko Siosefa Sāmitá

Ne pehē 'e 'Eletā Tāleni H. 'Oakesi 'o e Kau 'Aposetolo 'e Toko Hongofulu Mā Uá:

“Ne 'ofeina mo poupou'i 'e he kakai tangata ne nau 'ilo'i lelei taha 'a Siosefa mo vāofi mo ia 'i he tu'unga fakatakimú'a 'o e Siasí, ko ha palōfita. Ne fili pē hono tokoua ko Hailamé ke mate 'i hono tafa'akí. Na'e pehē 'e Sione Teila na'e 'i ai fakataha mo ia 'i hono fakapōngi: “Oku ou fakamo'oni 'i he 'ao 'o e 'Otuá, mo e kau 'āngeló, pea mo e tangatá,

ko ha tangata lelei, fakā'e'eiki, mo angatonu 'a Siosefa— . . . pea na'e haohaoa hono 'ulungāngá 'i he'ene toko tahā pea 'i he kakai— pea na'a ne mo'ui mo pekia ko ha tangata 'a e 'Otuá' (*The Gospel Kingdom* [1987], 355; vakai foki, T&F 135:3). Na'e pehē 'e Pilikihami 'longi: “Oku 'ikai ke u tui 'oku 'i ai ha tangata 'e mo'ui 'i he māmaní na'a ne 'ilo'i lelei ange 'a [Siosefa Sāmita] 'iate au; pea 'oku ou lotolahi ke pehē, ne téeki ke 'i ai ha tangata lelei ange kuo mo'ui pe 'e mo'ui 'i he māmani ko 'eni 'o hangē ko iá, tukukehe pē 'a Sisū Kalaisi' [*Discourses of Brigham Young*, sel. John A. Widtsoe (1954), 459]” (“Joseph, the Man and the Prophet,” *Ensign*, May 1996, 73).

